

Vakoverschrijdende eindtermen vanaf 1 september 2010

Gemeenschappelijke stam
De leerlingen:

(communicatief vermogen)
1 brengen belangrijke elementen van communicatief handelen in praktijk;
(creativiteit)
2 kunnen originele ideeën en oplossingen ontwikkelen en uitvoeren;
3 ondernemen zelf stappen om vernieuwingen te realiseren;
(doorzettingsvermogen)
4 blijven, ondanks moeilijkheden, een doel nastreven;
(empathie)
5 houden rekening met de situatie, opvattingen en emoties van anderen;
(esthetische bekwaamheid)
6 kunnen schoonheid ervaren;
7 kunnen schoonheid creëren;
(exploreren)
8 benutten leerkanalen in diverse situaties;
(flexibiliteit)
9 zijn bereid zich aan te passen aan wisselende eisen en omstandigheden;
(initiatief)
10 engageren zich spontaan;
(kritisch denken)
11 kunnen gegevens, handelwijzen en redeneringen ter discussie stellen aan de hand van relevante criteria;
12 zijn bekwaam om alternatieven af te wegen en een bewuste keuze te maken;
13 kunnen onderwerpen benaderen vanuit verschillende invalshoeken;
(mediawijsheid)
14 gaan alert om met media;
15 participeren doordacht via de media aan de publieke ruimte;
(open en constructieve houding)
16 houden rekening met ontwikkelingen bij zichzelf en bij anderen, in samenleving en wereld;
17 toetsen de eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen en trends aan verschillende standpunten;
(respect)
18 gedragen zich respectvol;
(samenwerken)
19 dragen actief bij tot het realiseren van gemeenschappelijke doelen;
(verantwoordelijkheid)
20 nemen verantwoordelijkheid op voor het eigen handelen, in relaties met anderen en in de samenleving;
(zelfbeeld)
21 verwerven inzicht in de eigen sterke en zwakke punten;
22 ontwikkelen een eigen identiteit als authentiek individu, behorend tot verschillende groepen;
(zelfredzaamheid)
23 doen een beroep op maatschappelijke diensten en instellingen;
24 maken gebruik van de gepaste kanalen om hun vragen, problemen, ideeën of meningen kenbaar te maken;
(zorgvuldigheid)
25 stellen kwaliteitseisen aan hun eigen werk en aan dat van anderen;
(zorgzaamheid)
26 gaan om met verscheidenheid;
27 dragen zorg voor de toekomst van zichzelf en de ander.

Leren leren

- Opvattingen over leren
- Informatieverwerving
- Informatieverwerking
- Problemen oplossen
- Regulering van het leerproces
- Studie- en beroepsgericht keuzebekwaamheid

Context 1: Lichamelijke gezondheid en veiligheid

De leerlingen:

- 1 verzorgen en gedragen zich hygiënisch;
- 2 leren het eigen lichaam kennen en reageren adequaat op lichaamssignalen;
- 3 vinden evenwicht tussen werk, ontspanning, rust en beweging;
- 4 nemen een ergonomische en gevarieerde sta-, zit-, werk- en tilhouding aan;
- 5 maken gezonde keuzes in hun dagelijkse voeding;
- 6 hanteren richtlijnen voor het hygiënisch omgaan met voeding;
- 7 nemen dagelijks tijd voor lichaamsbeweging;
- 8 schatten de risico's en gevolgen in bij het gebruik van genotsmiddelen en medicijnen en reageren assertief in aanbodsituaties;
- 9 nemen voorzorgsmaatregelen tegen risicovol lichamelijk contact;
- 10 participeren aan gezondheids- en veiligheidsbeleid op school;
- 11 passen veiligheidsvoorschriften toe en nemen voorzorgen voor een veilige leef- en werkomgeving;
- 12 roepen hulp in en dienen eerste hulp en cpr toe;
- 13 passen het verkeersreglement toe;
- 14 gebruiken eigen en openbaar vervoer op een veilige manier;
- 15 beseffen dat maatschappelijke fenomenen een impact hebben op veiligheid en gezondheid.

Context 2: Mentale gezondheid

De leerlingen:

- 1 gaan adequaat om met taakbelasting en met stressvolle situaties;
- 2 gaan gepast om met vreugde, verdriet, angst, boosheid, verlies en rouw;
- 3 erkennen probleemsituaties en vragen, accepteren en bieden hulp;
- 4 aanvaarden en verwerken hun seksuele ontwikkeling en veranderingen in de puberteit;
- 5 kunnen zich uiten over en gaan respectvol om met vriendschap, verliefdheid, seksuele identiteit en geaardheid, seksuele gevoelens en gedrag;
- 6 stellen zich weerbaar op;
- 7 gebruiken beeld, muziek, beweging, drama of media om zichzelf uit te drukken;
- 8 herkennen de impact van cultuur- en kunstbeleving op het eigen gevoelsleven en gedrag en dat van anderen.

Context 3 : Sociorelationele ontwikkeling

De leerlingen:

- 1 kunnen een relatie opbouwen, onderhouden en beëindigen;
- 2 erkennen het bestaan van gezagsverhoudingen en het belang van gelijkwaardigheid, afspraken en regels in relaties;
- 3 accepteren verschillen en hechten belang aan respect en zorgzaamheid binnen een relatie;
- 4 kunnen ongelijk toegeven en zich verontschuldigen;
- 5 handelen discreet in situaties die dat vereisen;
- 6 doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding en machtsmisbruik;
- 7 bespreken opvattingen over medische, psychische en sociale aspecten van samenlevingsvormen, veilig vrijen, gezinsplanning, zwangerschap en zwangerschapsafbreking;
- 8 uiten onbevangen en constructief hun wensen en gevoelens binnen relaties en stellen en aanvaarden hierin grenzen;
- 9 zoeken naar constructieve oplossingen voor conflicten;
- 10 beargumenteren, in dialoog met anderen, de dynamiek in hun voorkeur voor bepaalde cultuur- en kunstuitingen;
- 11 gebruiken cultuur- en kunstuitingen om begrip op te brengen voor de leefwereld van anderen.

Context 4: Omgeving en duurzame ontwikkeling

Context 5: Politiek-juridische samenleving

Context 6: Socio-economische samenleving

Context 7: Socio-culturele samenleving

Ook deze contexten bevatten raakvlakken met gezondheidsbevordering.

